

Vaisingas pasaulio lietuvių suvažiavimas Nidoje

Evelina KISLYCH-ŠOCHIENĖ

Kasmet matuojamo pasaulio lietuvių pulso dažnis – aukštas. Kodėl? Todėl, kad tradicinio, kasmetinio diasporos lyderių suvažiavimo, kaip tarpinių aktualių diskusijų prieš kas trejus metus šaukiamą Seimą, metu buvo intensyviai diskutuojama PLB ateičiai svarbiais klausimais. Ir – eita toliau – jau šių metų rugpjūčio 20 d. LR Seimas priėmė įstatymo pataisas dėl vienmandatės Pasaulio lietuvių rinkimų apygardos sudarymo.

I Nidoje vykusį suvažiavimą atvyko lietuviai net iš Singapūro, nors ten dar nėra bendruomenės padalinio. Nebuvo lietuvių tik iš Afrikos. Iš viso suvažiavime dalyvavo 70 dalyvių iš 26 šalių, garbūs svečiai, bendraminčiai ir neatskiriama PLB dalis: arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas, Neringos savivaldybės meras Darius Jasaitis, LR Seimo ir PLB komisijos pirmininkas Antanas Vinkus, LR Seimo nariai Stasys Tumėnas, Vytautas Juozapaitis, VLKK pirmininkas Audrys Antanaitis, VDU docentas Rytis Zemkauskas, URM atstovas Marijus Gudynas, Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje vadovas Arnoldas Pranckevičius ir kiti aukšti LR institucijų pareigūnai.

Suvažiavime kalbėjęs URM Užsienio lietuvių departamento direktorius M. Gudynas dalyviams

Kategoriškai buvo atmetama mintis, jog palikus kraštą išsijungiama iš viso tautos gyvenimo. Nes tėvynė buvo suprantama ne vien kaip erdvinis gamtovaizdis, bet sykiu ir tautos gyventas ir gyvenamas laikas – tautos lūkesčių išraiška, neuždaroma jokioje erdvėje. Tik savo kultūros nekurdami ir nutausdami išeiviai virsta atplaiša, tuo būdu mirdami savo tautai.

Dr. V. Bartusevičius

pateikė URM užsakymu „Vilmorus“ atliktos užsienio lietuvių apklausos, kurioje 2018 m. dalyvavo 1851 respondentai, rezultatus: net 89 proc. užsienio lietuvių yra svarbus tautinis identitetas, 96 proc. yra svarbi Lietuvos pažanga ir gerovė, 63 proc. dalyvauja Lietuvos viešajame gyvenime ir tik 22 proc. užsienyje gyvenančių lietuvių mano, kad niekada negrįš gyventi į Lietuvą. Šie Užsienio lietuvių departamento direktoriaus pateikti duomenys vaizdingai ir pozityviai

nupiešė užsienio lietuvių paveikslą ir apibūdino esamą situaciją.

M. Gudynas šį suvažiavimą Nidoje pavadino prasmingu, nes kasmet į Lietuvą susirenka pasaulio lietuvių bendruomenių lyderiai, kurie ne tik išlaiko artimą ryšį su savo ar savo tėvelių žeme, bet ir keičiasi mintimis, kaip efektyviausiai burti po pasauli pasklidusius lietuvius, kaip jiems padėti išsaugoti lietuviybę, kaip gyvenant toli nuo Tėvynės būti modernios ir klestinčios Lietuvos valstybės kūrėjais.

Efektivesnis rinkėjų atstovavimas

Iševijos lyderių suvažiavime ypatingas dėmesys buvo skiriamas diasporos politikos formavimui, tapusiam ypač aktualiam po Prezidento rinkimų ir referendumo dėl pilietybės išsaugojimo, kuomet užsienyje gyvenantys Lietuvos piliečiai patyrė pilietinį triumfą, parodė tris kartus (lyginant su 2016 m. rinkimais) didesnę aktyvumą – referendumas *de jure ir de facto*. Tad buvo vienbalsiai pritarta aktyvesniam diasporos siekiui įsitraukti į Lietuvos visuomeninį-pilietinį gyvenimą. PLB instrumentu šiam siekiui įgyvendinti įvardina atskirų rinkiminių apygardų užsienio lietuviams steigimo galimybę. Šių metų rugpjūčio 20 d. Seimas priėmė Seimo rinkimų įstatymo pataisą (projektas Nr. XIII P-3576(2)), kuriomis nutarta sukurti teisinę prielaidą sudaryti Pasaulio lietuvių vienmandatei rinkimų apygardai. Už naujas nuostatas balsavo 88 Seimo nariai, prieš – 4, susilaikė 14 parlamentarų. Kaip teigiama pranešime spaudai, pagal priimtus pakeitimus, Pasaulio lietuvių vienmandatė rinkimų apygarda bus sudaroma tuo atveju, kai paskutiniuose rinkimuose dalyvavusių ir Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose balsavusių užsienyje esančių rinkėjų skaičius, kuris nustatomas iki Seimo rinkimų likus vieneriems metams, bus didesnis

negu 0,9 vidutinio rinkėjų visose vienmandatėse rinkimų apygardose skaičiaus. O kitose valstybėse esantys Lietuvos Respublikos piliečiai bus įrašomi į Pasaulio lietuvių vienmandatės rinkimų apygardos rinkėjų sąrašą. Jeigu bus sudaroma Pasaulio lietuvių vienmandatė rinkimų apygarda, šios apygardos rinkimų komisijos funkcijas privalės vykdyti Vyriausioji rinkimų komisija. Pasak šio pasiūlymo iniciatorių, tokiu būdu skatinamas užsienyje gyvenančių Lietuvos piliečių pilietinis aktyvumas, įsitraukimas į politinį Lietuvos gyvenimą, užtikrinamas sklandesnis ir efektyvesnis jų, kaip rinkėjų, atstovavimas, nes jie atskiroje vienmandatėje apygardoje galės rinkti jiems atstovaujantį Seimo narį. Šiuo metu užsienyje balsuojantys Lietuvos Respublikos piliečiai yra įtraukiami į Naujamiesčio vienmandatės rinkimų apygardos rinkėjų sąrašus ir atskiros vienmandatės Seimo rinkimų apygardos neturi.

Dėmesio centre – Lietuvių Charta

Lietuvių kalba lietuviui – garbė. Šių metų renginys skirtas pasaulio lietuvių metams ir Lietuvių Chartos 70-osioms metinėms paminėti. Charta – iki šios dienos liko pagrindinis lietuvių tremtinių ir iševijų įstatymas – kaip rašė dr. V. Bartusevičius, kelio rodyklė plačiuose pasaulio keliuose, <...> kryptis. JE Valdo Adamkaus Char-

ta vadinama kiekvieno pasaulio lietuvių biblija, parengta siekiant pagrindinio tikslo – suburti išsisklaidžiusius tautiečius. Tuomet ji padėjo iševijos lietuviams išlaikyti lietuviybę. Suvažiavime nuosekliai

JE Valdo Adamkaus Charta vadinama kiekvieno pasaulio lietuvių biblija, parengta siekiant pagrindinio tikslo – suburti išsisklaidžiusius tautiečius.

aptartos Chartos nuostatos, diskutuota apie šiuolaikinį jų aktualumą. Chartos įžanginėje dalyje nusakomi pagrindiniai lietuvių tautos siekiai – gyventi laisvai ir nepriklausomai, išlaikyti kalbą, tradicijas. Šios lietuvių veiklos nuostatos pabrėžė lietuvių pastangas išsaugoti nepriklausomas Lietuvos tradicijas, kvietė lietuvius puoselėti tautinį patriotizmą, laisvės ir demokratijos siekius. Šio suvažiavimo metu pasaulio lietuviai ir svečiai galėjo dar kartą prisiminti, panagrinėti šį dokumentą – jis buvo įsegtas į naujausią, šventinį „Pasaulio lietuvių“ birželio-liepos mėnesio numerį – ir pagalvoti, kaip Charta bus skaitoma ar suprantama lietuvių 2025 m.

PLB pirmininkė D. Henke, paklausta apie Lietuvių Chartos šandieninį aktualumą, pabrėžė, kad ji tokia pat aktuali kaip ir ▶

PLB suvažiavimo Nidoje dalyviai. E. Kislych-Šochienės nuotr.

PLB pirmininkei D. Henke įteiktas apdovanojimas už veiklą. E. Kislych-Šochienės nuotr.

prieš 70 metų – jos dvasia gyva. Jos teigimu, Chartoje minima pasaulio lietuvių vienybė, tautos tapatybė bei išlikimas – ir šiandien yra minimi kasdien, ir šiandien tai yra mums visiems gyvybiškai svarbūs dalykai. D. Henke pasakoja, kad nors privalome prisitaikyti prie šių dienų gyvenimo aktualijų, tačiau Chartoje minima lietuviškos raštijos ir spausdinto žodžio svarba kaip niekad anksčiau juntama pastaruoju metu – juk išseivijoje teko uždaryti ne vieną lietuvišką leidinį, nes žiniasklaidos leidiniai vis sparčiau persikelia į internetą. Kalbant apie Lietuvos valstybingumą, tautos tapatybę ar lietuvių kalbos išsaugojimą bei puoselėjimą, kiekvieną Chartos žodį šiandien perskaitytume tokia pačia intonacija, kaip juos prieš septyniasdešimt metų tarė Chartos autoriai.

Aptartos ir išdiskutuotos tendencijos

Suvažiavimo metu pasaulio lietuviai kalbėjo ir aptarė daugelį sričių – švietimą, sportą, kultūrą ir kt. Vieną jų – kultūrą, didžiausią diplomatijos įrankį, PLB Kultūros reikalų komisijos pirmininkė Jūratė Caspersen apibūdino kaip kiekvienos sąmoningos tautos siekį kurti sąmoningą tautą. Kultūra – jungia ir stiprina, ne dėl prabangos siekio, o dvasinės naudos. O Liaudies

kultūros centro direktorius Saulius Liausa pabrėžė, kad tapatybė ir yra kultūra – tai protėviai, išsaugotos tradicijos. S. Liausa atkreipė dėme-

Kultūra – jungia ir stiprina, ne dėl prabangos siekio, o dvasinės naudos.

sį, kad į Liaudies kultūros centrą dažniau kreipiasi išvykę iš Lietuvos tautiečiai – teiraujasi dėl tautinių kostiumų, kreipiasi patarimų tradicinės kultūros, tautinės simbolikos klausimais. J. Caspersen priminė suvažiavimo dalyviams sėkmingą Pasaulio lietuvių rašytojų suvažiavimą ir pakvietė į š. m. lapkričio 14–16 d. Kaune užsienio lietuvių dėka prieš 30 metų įkurtame Vytauto Didžiojo universitete vykiantį XVI pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumą (MKS). Šių metų renginys – jubiliejinis, jis tęsia prieš 50 metų (1969-aisiais, Čikagoje, JAV) pradėtą tradiciją, gimusią kaip kelių veiklių mokslininkų ir kūrybos žmonių iniciatyvą, kuri vėliau suvienijo šimtus bendraminčių lietuvių mokslininkų ir kūrėjų. Šių metų simpoziume, skirtingai nei ankstesniuose, dėmesys bus sutelkiamas ne į mokslines diskusijas, bet į konkrečias Lietuvai

ir lietuviams aktualias sritis, pasi- telkiant pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos veikėjų išmintį, profesines žinias ir patirtis.

Suvažiavimo dalyviai išskyrė ir išdiskutavo bendras, 47-ias pasaulio lietuvių bendruomenės vienijančias ir jas veikiančias tendencijas:

- didėjanti galimybė dalyvauti valstybės gyvenime (stiprėja dialogas su institucijomis);
 - augantis lietuvių bendruomenių skaičius;
 - didėjanti laikina migracija;
 - stiprėjantys Lietuvos regionai (diasporos ryšys su jais);
 - tendencingas diasporos lūkesčių ir poreikių kokybės augimas;
 - spartėjantys asimiliacijos procesai;
 - besikeičianti tautinio identiteto svarba;
 - populiarėjantys profesiniai susivienijimai pagal interesus;
 - didėjanti verslo relokacija (reemigracija);
 - augantis priešiškos propagandos intensyvumas;
 - mažėjanti atskirtis tarp jie ir mes;
 - subjektyvios pozicijos trukdis bendram objektyvumui;
 - spartėjantys neformalus judėjimai;
 - silpnėjanti efektyvi komunikacija;
 - didėjantis pasitikėjimas bendruomenėmis;
 - didėjantis mišrių šeimų skaičius;
 - auganti konkurencija dėl rėmimo lėšų;
 - augantis nestabilumas dėl pasaulinių tendencijų;
 - gerėjantis Lietuvos įvaizdis pasaulyje;
 - nemažėjanti takoskyra tarp kartų ir regionų.
- Pasaulio lietuviai keitėsi patirti- mi, užmezgė naujus ryšius, stebė- josi ir džiaugėsi tautiečių išmone, pasiekimais, dalino vieni kitiems patarimus. Šis suvažiavimas – ne- paprastai vertingas susitikimas. ■

PLB valdyba drauge su Neringos savivaldybės meru Dariumi Jasaičiu (kairėje), LRS nariu Antanu Vinkumi, arkivyskupu metropolitu Gintaru Grušu. E. Kislych-Šochienės nuotr.